

NOTE DE STUDIU
PROVERBE
 Schița cărții
 John Vernon McGee

AUTORUL: Solomon

Solomon este autorul următoarelor 3 cărți ale Bibliei: Proverbe, Ecclesiastul și Cântarea Cântărilor. Cartea „Proverbe” este o carte despre înțelepciune, „Ecclesiastul” - despre nechibzuință sau nebunie, iar „Cântarea Cântărilor” – despre dragoste. Solomon este o autoritate în toate aceste subiecte (1 Regi 4:32-34).

DEFINIȚII:

„Un proverb este o zicală care transmite un anumit adevăr într-o formă concisă.” „Proverbele sunt propoziții scurte inspirate dintr-o experiență îndelungată.” Un adevăr spus într-o formă ușor de reținut, o filozofie bazată pe experiență și o regulă de comportament. Un proverb este o propoziție moralizatoare, o maximă, o veche zicală sau o epigramă.

VERSETUL CHEIE:

„Frica Domnului este începutul științei; dar nebunii nesocotesc înțelepciunea și învățătura” (Prov.1:7).

CARACTERISTICI:

Orientul și Răsăritul antic sunt locurile de origine ale proverbelor. Este cert că Solomon a adunat multe proverbe și din alte surse. A fost redactorul tuturor proverbelor și autorul unora dintre ele. Dr. Thirtle, împreună cu alți cărturari, au făcut observația că există o schimbare de pronume de-a lungul cărții, de la persoana a doua la a treia. Concluzia acestora este că proverbele scrise la persoana a doua au fost învățate de Solomon de la profesorii lui, iar cele scrise la persoana a treia îi aparțin lui Solomon.

Există o diferență între proverbele biblice și proverbele din alte scrieri (grecii erau foarte buni la a scrie proverbe, în special poezii gnostici):

1. Cartea „Proverbe” nu conține nici o afirmație neștiințifică sau observație inexactă; de exemplu Prov. 4:23: *„Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea ies izvoarele vieții”* Cu 2.700 de ani mai târziu, Harvey a descoperit că sângele circulă. Spre deosebire de cartea „Proverbe”, într-o apocrifă intitulată „Epistola lui Barnaba” se menționează despre o pasăre mitică numită phoenix, care renaște din propria ei cenușă. O asemenea închipuire nu apare în cartea „Proverbe” și nicăieri altundeva în Biblie.

2. Proverbele aparțin unui plan moral înalt. Zicalele imorale care apar în alte scrieri nu sunt prezente aici. Iustin Martirul a spus că Socrate a fost creștin înainte de Hristos. Deși adoptă o concepție morală înaltă, potrivit admiratorilor săi, Socrate are sfaturi și pentru prostituate despre cum trebuie să se comporte. Cel mult am putea să spunem despre el că este amoral .

3. Proverbele biblice nu se contrazic, în timp ce proverbele omenești o fac deseori. De exemplu:

„Întâi gândește, apoi pornește” contrastează cu „Este pierdut acela care șovăie”. „Cât plătești, atât primești” față de „Cele mai bune lucruri în viață sunt gratuite”. „Piatra care se rostogolește nimic nu dobândește” față de „Găina leneșă nu se îngrașă”.

Deși cartea pare o înșiruire de proverbe care nu respectă o ordine anume, de fapt nu este așa. *Cartea spune povestea unui tânăr care face primii pași în viață. Prima lui lecție este scrisă în Prov.1:7. Două școli încearcă să-i capteze atenția și îi trimit informații despre ele. Una este Școala Înțelepciunii, cealaltă este școala nebunilor. În capitolul 8, tânărul merge la Academia Înțelepciunii, unde învață prin intermediul proverbelor. De la capitolul 10 până la 24, tânărul se găsește în clasa Înțelepciunii. Această carte este deosebit de folositoare pentru tineri. (Un bijutier*

proeminent din Dallas, Texas a împărțit această carte, legată în coperti atrăgătoare, la sute de tineri.) Mesajul este valabil pentru toate dispensațiile. Acela care este Înțelepciune nu este altul decât *Isus Hristos* (1Cor. 1:30). Cartea „Proverbe” nu este o amestecătură de propoziții fără legătură, nici un discurs despre verze și regi (Ecl.12:9).

La o examinare sumară a cărții putem sublinia numai anumite proverbe și nu neapărat pe cele mai importante sau cunoscute.

Există câte un proverb pentru *fiecare personaj din Biblie* (putem sugera doar câteva). Există, de asemenea, câte un proverb care se va potrivi *fiecăruia dintre prietenii și cunoștințele tale*, ceea ce face cartea să fie mai interesantă (identificarea publică a proverbelor care se potrivesc cunoștințelor tăi s-ar putea să nu-ți mărească popularitatea.)

Solomon a scris 3000 de proverbe (1 Regi 4:32). În această carte apar mai puțin de 1000.

STRUCTURA PROVERBELOR (de A.C. Gaebelien)

Forma literară în care sunt scrise proverbele este aceea de cuplete. Cele două propoziții ce alcătuiesc cupletele sunt în general legate prin ceea ce s-a numit paralelism, potrivit liricii ebraice. S-au evidențiat trei feluri de paralelism:

1. Paralelism sinonim, în care a doua propoziție reafirmă ceea ce s-a spus în prima:

„*Pedepsele Sunt pregătite pentru batjocoritori, și loviturile pentru spinările nebunilor*” (Prov.19:29).

2. Paralelism antitetic, în care un adevăr care este afirmat în prima propoziție este întărit în a doua propoziție prin contrast cu un adevăr opus:

„*Lumina celor neprihăniți arde voioasă, dar candela celor răi se stinge*” (Prov.13:9)

3. Paralelism sintetic, în care a doua propoziție dezvoltă ideea din prima:

„*Frica pe care o însuflă împăratul este ca răcnetul unui leu, cine îl supără, păcătuiește împotriva sa însuș*” (Prov.20:2).

PLANUL CĂRȚII:

Capitolul

I.	I. Înțelepciunea și nebunia în contrast	1-9
II.	II. Proverbele lui Solomon, scrise și puse în ordine de el însuși	10-24
III.	III. Proverbele lui Solomon, puse în ordine de oamenii lui Ezechia	25-29
IV.	IV. Cuvintele lui Agur, înțelept necunoscut	30
V.	V. Proverbele mamei lui Lemuel	31

COMENTARIU:

I. ÎNȚELEPCIUNEA ȘI NEBUNIA în contrast, capitolele 1-9

Capitolul 1 – Băiatul care face primii pași în viață.

v.5 Provocarea

v.7 Acest verset este repetat în fiecare epocă și perioadă din viața unui om – copilărie, adolescență, în anii de școală, maturitate și bătrânețe.

v.8 Responsabilitatea părinților – băiețelul imatur trebuie instruit de părinții săi.

v.10 Ne amintește de Iosif (Gen.39)

v.22 Credulitatea este prostie.

v.32 *Liniștea nebunilor* este o imagine a societății noastre bogate.

Capitolul 2 – Băiatul începe să crească și să se miște în afara cercului familial.

v.2 Sursa adevăratei înțelepciuni.

v.16 *Femeia străină* este o prostituată. Legea lui Dumnezeu interzicea practicarea prostituției.

Capitolul 3 – Băiatul trebuie să asculte de legea lui Dumnezeu, întrucât a fost sfătuit în copilărie, de părinții săi, să asculte de ei.(1:8).

v.5-7 Este un pasaj cunoscut, din care v.7 este, de obicei, omis – este necesar să nu fie trecut cu vederea.

v.9 Binecuvântările materiale au întotdeauna o semnificație spirituală.

v.11,12 Creștinul ar trebui să învețe acest lucru încă de la începutul vieții sale de credință (Evrei 12:5-11).

v. 33-35 Aceste versete sunt precum niște pietre prețioase. Prima parte a vers.33 se aplică lui Ahab și Izabelei.

Capitolul 4 – *Deși copilul este acum un tânăr care a intrat în lumea rea și nebună, el este încă sfătuit să-și amintească de învățăturile tatălui său.*

v.7 Acest gând traversează întreaga carte ca fiind obiectivul cel mai important în viață. Înțelepciunea pentru creștin este Hristos.

v.23 Inima este centrul personalității omului. Pentru a vedea care este importanța inimii, caută toate trimiterele referitoare la „inimă” într-o concordanță.

Capitolul 5 – Citește acest capitol cu atenție și vei afla că *tânărul este sfătuit să trăiască o viață pură, în vederea viitorului său cămin.* Acesta este felul de educație sexuală pe care o dă Dumnezeu.

v.21 Viața privată a unui om este cunoscută de Dumnezeu.

Capitolul 6

v.1 Ferește-te să garantezi financiar pentru un prieten și nu-ți lua ca partener un străin.

v.6-9 Nu fi leneș. Planifică-ți lucrurile, fii organizat. Învață de la modesta furnică.

v.16-19 Dumnezeu iubește, dar și urăște. Sunt enumerate șapte lucruri pe care Dumnezeu le urăște. Mândria este în capul listei. Ea este precum o tumoare a creierului. Satan a căzut datorită mândriei (Isaia 14:12-17). Pune în contrast aceste șapte lucruri cu cele șapte fericiri. Sunt un soi urât de atitudini și fapte.

v.27-29,32 Tânărului i se dă o educație sexuală completă. O viață curată este singura care se conformează cu standardele lui Dumnezeu. Este în conflict, de fapt opusă, cu „noua moralitate”.

Capitolul 7 – *Ferește-te de femeia de moravuri ușoare*

Capitolul 8 – *Tânărul urmează să meargă la colegiu. Școala Înțelepciunii și școala nebunilor încearcă să-i obțină înscrierea.*

v.1-4 Înțelepciunea îl cheamă pe tânăr, distingându-se, în chemarea ei, o notă de urgență.

v.13 Aceasta este materia principală care se studiază în Colegiul Înțelepciunii.

v.17 Singura bursă oferită este o dorință arzătoare de a învăța.

v.23 *Așezată înseamnă unsă.*

Capitolul 9 – *Tânărul se înscrie în școala Înțelepciunii.*

v.10 Acesta este cursul pentru boboci. Este lecția de mare importanță pe care o înveți din leagăn și până la terminarea colegiului.

Cursurile sunt gata să înceapă.

II. PROVERBELE LUI SOLOMON, scrise și puse în ordine de el însuși, capitolele 10-24.

Capitolul 10 – Clopoțelul sună. *Observați care sunt principiile după care trebuie să se călăuzească tânărul student:* v.1,5,7,14,16,18,23,26,30.

Capitolul 11

v.1 Principiu pentru afaceri.

v.10 Gândiți-vă la David și Saul în legătură cu acest verset.

v.15 Nu te pune chezaș.

v.16 Acest verset ne amintește de Rut și Boaz.

v.22 Frumusețea are doar adâncimea pielii.

v.26 Ne amintește de experiența lui Iosif în Egipt.

v.30 Tânărul trebuie să depună mărturie pentru a câștiga suflete.

Capitolul 12

v.4 Alegerea unei soții este mai importantă decât alegerea unui curs.

v.15 Roboam ilustrează acest proverb (1 Regi 12)

v.22 Spune adevărul.

Capitolul 13

v.3 Taci!

v.5 Când vorbești, spune adevărul.

v.24 Disciplinează-ți copilul.

Capitolul 14

v.3 Ne amintește de uriașul Goliat (1 Sam.17)

v.5 Nu crede tot ce auzi.

v.9 Se aplică Izabelei.

v.12 Aceasta este răspunsul lui Dumnezeu pentru omul care spune că nu contează ce crezi, atâta timp cât ești sincer.

v.16 Fiul risipitor nu s-a mai întors în țara îndepărtată. Iona nu a mai cumpărat un al doilea bilet pentru Tars.

v.34 Aceasta este platforma electorală care a fost neglijată de toate partidele politice. Este o profeție care se împlinesc acum în cele mai multe țări ale lumii.

Capitolul 15

v.1 Vezi istoria lui Abigail și Nabal – „Frumoasa și Bestia” (1 Sam.25:2-38)

v.3 Poate că Poliția secretă nu te vede, dar Dumnezeu te supraveghează mereu.

v.8 Cei răi nu pot face bine, nici gândi corect (v.26).

v.16,17 Citește Daniel 1.

v.20 Tatăl se laudă cu fiul său care face bine și nu spune nimic despre celălalt.

v.23 Nu contează numai ce spui, dar și când o spui.

v.29 Răspunde Dumnezeu la rugăciune?

v.30 Tânărul își primește notele pentru primul an de colegiu.

Capitolul 16

v.2 Astfel ne judecăm comportamentul.

v.5 Dumnezeu nu s-a răzgândit.

v.7 Acesta este un barometru pentru comportament.

v.11 Un cuvânt pentru măcelar, brutar și cel ce face sfeșnice.

v.12 Aceasta este lecția pe care Hitler, precum și mulți alții ca el, nu a învățat-o.

v.18 Liniștea dinaintea furtunii.

v.24 Comunică prin cuvinte frumoase acum și nu cu flori mai târziu.

v.25 Oamenii se bat pentru același loc, dar nu este locul la care se gândesc ei. Observați calea lui Dumnezeu (Ioan 14:6).

v.31 Un motto pentru cetățeanul în vârstă.

v.33 Aplicabil cărții Estera.

Capitolul 17

v.3 Ne amintește de suferințele lui Iov.

v.5 Dumnezeu este interesat de programul împotriva sărăciei.

v.9 S-ar putea să nu crezi jumătate din ceea ce auzi, dar o poți pomeni repetat!

v.16 Cineva a exprimat-o în rimă astfel:

Poți să duci un cal la apă,

Dar să bea nu poți să-l faci.

Poți să-l duci pe fiu la școală,

A gândi nu poți să-l faci.

v.17 Este minunat să ai prieteni.

v.21 Părinții primesc notele pe primul semestru.

v.22 „*Bucuria Domnului va fi tăria voastră*” (Neemia 8:10); „*Bucurați-vă în Domnul*” (Filip. 4:4).

v.23 Nu accepta mită.

v.28 Merită să taci.

Capitolul 18

- v.10 „Suntem la adăpost în brațele lui Isus”.
- v.14 Voința de a lupta și a trăi.
- v.16 Se potrivește lui David, dar și fiecăruia dintre noi.
- v.21 Ai spus persoanei pe care o iubești sau prietenului tău că Isus a murit pentru ei? Ai cheile împărăției cerurilor – folosește-le!
- v.22 Lasă-L pe Domnul să te ajute să-ți găsești o soție.
- v.24 Ești prieten adevărat prietenilor tăi? „Nu este prieten precum smeritul Isus.”

Capitolul 19

- v.4 Întrebă-l pe fiul risipitor despre prietenii care se cunosc numai la bine (Luca 15).
- v.5,9 Poți să-ți tai singur craca prin vorbele tale.
- v.13 Copiii delincvenți și o soție cicălitoare nu alcătuiesc un cămin fericit.
- v.21 Omul poate crea un computer, dar numai Dumnezeu îi poate da rațiune .
- v.23 Frica de Domnul este încă adevărul de bază.
- v.24 Ce leneș este!
- v.29 Dumnezeu nu este blând cu cei vinovați.

Capitolul 20

- v.1 Acest lucru era adevărat la nunta din Cana Galileii (Ioan 2). Hristos nu a făcut o băutură tare.
- v.2 Vezi Romani 13:1-5.
- v.3 Nu te amesteca în treburile semenului tău.
- v.4 Obstacolele pot fi piedici sau trepte spre progres.
- v.9 „Vinovat sau nevinovat?” Doctorul cel mare spune: „*Inima este ...deznădăjduit de rea*” (Ier.17:9).
- v.12 Dumnezeu a creat nu numai pasărea care cântă, dar și urechea să audă cântecul. El a creat nu numai asfințitul de soare, dar și ochiul care să-l vadă.
- v.14 „Ia uite ce chilipir!” I-a spus vânzătorului că prețul era prea mare.
- v.20 „*Să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta*” (Efeseni 6:1,2) este încă un sfat sănătos.
- v.23 Cinstea este cea mai bună politică.

Capitolul 21

- v.1 Dumnezeu trebuie să dea lumina verde.
- v.2 Omul raționează; Domnul scrutează.
- v.3 „*Credința fără fapte este moartă*” (Iacov 2:26).
- v.4 Atitudinile și mobilurile faptelor sunt rigla de măsurat a păcatului.
- v.9 Acesta este omul care nu a cunoscut fericirea până când s-a însurat – și atunci a fost prea târziu.
- v.13 „Probabil că Dumnezeu îi iubește pe săraci, de aceea aceștia sunt atât de mulți”, afirmație atribuită lui Lincoln.
- v.30 Puterea predicării pozitive (vezi și 2 Cor. 13:8).

Capitolul 22

- v.1 Ce prețuiești mai mult în viață?
- v.2 În fața crucii toți sunt egali.
- v.6 Învață-l pe copil calea lui Dumnezeu și când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea. Dumnezeu are o cale pentru fiecare copil și părinții trebuie s-o afle. Aceștia ar trebuie să-l instruiască pe copil în căile lui Dumnezeu, nu în ale lor.

Capitolul 23

- v.1-3 Nu fi lacom.
- v.4 Nu te bizui pe averile tale și nici pe cunoștințele și priceperea ta.
- v.5 Ai investit vreodată într-o întreprindere riscantă?
- v.9 Nu poți face pungă de mătase din piele de purcea.
- v.13,14 Disciplina copilului este întotdeauna o măsură înțeleaptă.

v.23 Fii gata să plătești oricât pentru adevăr și înțelepciune.

Capitolul 24

v.10 În fața necazului ți se descoperă adevăratul caracter spiritual.

v.16 Petru și Iuda ilustrează acest verset.

v.19,20 Dumnezeu se va îngriji de toate cazurile de nedreptate.

III. PROVERBELE LUI SOLOMON puse în ordine de oamenii lui Ezechia, capitolele 25-29

Capitolul 25

v.2 „*Cercetați Scripturile.*” (2 Tim.2:15).

Dumnezeu nu pune niciodată pietrele prețioase la vedere.

v.17 „Ce n-aș da ca gura aceea spartă să stea acasă.”

v.19 Iuda era ca o durere de dinți.

v.21,22 Vezi Rom.12:19,20.

v.24 Este acesta motiv de divorț?

v.25 Ai primit vești de acasă în ultima vreme?

Capitolul 26

v.4,5 Aceasta nu este o contradicție, ci două acțiuni cu două rezultate. Dacă răspunzi nebunului, vei avea necazuri (v.4). Nebunul va avea necazuri dacă nu-i răspunzi – va crede că este înțelept (v.5).

Capitolul 27 – Acest capitol tratează subiectul *prieteniei*.

v.6 Pavel l-a mustrat pe Petru (Gal.2:11-14), dar erau prieteni. Iuda L-a sărutat pe Isus, dar L-a trădat.

v.9 O discuție cu un prieten este mai dulce decât mierea.

v.10 Acesta este un proverb valabil pentru toți cei care au plecat peste mări și țări, astfel că cele mai apropiate rude se află la o depărtare de mii de kilometri.

v.12 Fii prudent și asigură-te.

v.15 Reapare soția certăreață.

v.17 Un prieten aspru te va șlefui.

v.19 Un prieten este cineva care te cunoaște și totuși te iubește.

v.20 Cu cât ai mai mulți bani, cu atât vei dori mai mulți.

v.24 „*Nu vă strângeți comori pe pământ*” (Mat.6:19).

Capitolul 28

v.1 Cel rău se teme și de umbra sa.

v.9 Dacă vrei ca Domnul să te asculte, ascultă-L și tu pe El.

v.13 Vezi 1Ioan 1:9.

v.14 Teme-te de Domnul și nu te vei teme de nici un om.

v.24 Părinții nu trebuie să ignore furturile din casă.

v.26 „*Încrede-te în Domnul din toată inima ta*” (Prov.3:5).

Capitolul 29

v.1 Nimicire bruscă.

v.5 Ferește-te de omul lingușitor.

IV. CUVINTELE unui înțelept necunoscut, AGUR, capitolul 30

v.4 Pune-i lui Iov această întrebare (Iov 38).

v.8,9 Mergi pe mijlocul drumului, nu fi extremist.

v.12 Vorbește de noi?

v.15,16 Calul trage mereu de frâu. Abel a început un marș către mormânt care nu s-a mai încheiat. Femeia care nu poate avea copii își dorește să aibă.

v.20 „Sexul nepermis nu este păcat”, spune păcătosul. „Noua morală” nu este nouă.

v.21-23 Acestor persoane li se potrivește zicala: „Nu-l încap pantalonii pe cât îi e de mare rangul.”

v.22 Portretul lui Ieroboam (1Regi 12-14).

V. PROVERBELE mamei lui LEMUEL, capitolul 31

Un alt titlu ar fi „Sfaturi despre cum să-ți alegi o soție”.

v.1 *Regele Lemuel* era, desigur, numele de alint pe care îl folosea Batșeba pentru fiul ei, Solomon. Se pare că acesta nu i-a urmat sfaturile.

V.2 „Ce să-ți spun, fiule?” Este un subiect delicat, iar bărbatului nu-i place ca mama lui să-i dea sfaturi cu privire la vin, femei și muzică.

v.3 Subiectul este femeia.

v.4-7 Subiectul este vinul. Biblia propovăduiește cumpătarea în toate lucrurile. Conducătorii sunt sfătuiți (v.4,5) să practice abținerea totală, datorită funcției lor. Băuturile tari (v.6) să fie folosite ca medicament (1Tim.5:23).

v.8,9 Conducătorul trebuie să apere pe cei fără ajutor, pe cei slabi și pe săraci. El trebuie să fie drept și neprihănit, întrucât îl reprezintă pe Dumnezeu.

Alegerea unei soții

v.10 Un bărbat bun este greu de găsit, dar o femeie bună este și mai greu. Insuficiența o face valoroasă, potrivit legii cererii și ofertei.

v.11 Ea trebuie să fie o femeie în care soțul să aibă încredere.

v.12 Este un ajutor, nu o piatră de moară atârnată de gâtul lui.

v.13,14 Este muncitoare și știe să negocieze ce cumpără.

v.15 Munca unei femei nu se termină niciodată.

v.16 Este un bun administrator.

v.17 Munca fizică nu o deranjează – spală podeaua.

v.18 Muncește și noaptea.

v.19 Poate că nu știe să cânte la pian, dar știe să coasă.

v.20 Are o inimă milostivă.

v.21 Copiii ei au haine groase.

v.22 Îi place munca.

v.23 Soțul ei este cunoscut ca fiind soțul doamnei Cutare.

v.24 Vinde lucruri făcute de mână pentru a-și face rost de bani de cumpărături.

v.25 Are o reputație bună.

v.26 Nu este o blondă, brunetă sau roșcată fără minte.

v.27 Nu este leneșă, ci poartă de grijă familiei sale.

v.28 Copiii ei sărbătoresc Ziua Mamei cu bucurie sinceră.

v.29 N-a câștigat niciodată Cupa Romaniei, dar este o învingătoare în căminul ei.

v.30 Nu numai fiul, dar și fiica trebuie să învețe să se teamă de Domnul.

v.31 Viața ei este ca o carte de laudă.